

POSTANOWIENIE

Dnia 27 listopada 2014 r.

Sąd Apelacyjny w Poznaniu Wydział I Cywilny

w składzie następującym:

Przewodniczący: SSA Andrzej Daczyński

Sędziowie: SA Piotr Górecki, SA Jan Futro (spr.)

po rozpoznaniu dnia 27 listopada 2014 r. na posiedzeniu niejawnym

sprawy z powództwa Skarbu Państwa reprezentowanego przez Ministra Skarbu Państwa

przeciwko (...) S.A. z siedzibą w P.

o stwierdzenie nieważności uchwał

na skutek zażalenia pozwanej

na postanowienie Sądu Okręgowego w Poznaniu z dnia 30 września 2014 r

sygn. akt IX GC 1052/14

1. zmienia zaskarżone postanowienie i wnioszek o udzielenie zabezpieczenia oddala;
2. rozstrzygnięcie o kosztach postępowania zażaleniowego pozostawia do orzeczenia końcowego.

Jan Futro Andrzej Daczyński Piotr Górecki

UZASADNIENIE

Zaskarżonym postanowieniem Sąd I instancji udzielił zabezpieczenia roszczeniu powoda Skarbu Państwa reprezentowanego przez Ministra Skarbu Państwa o stwierdzenie nieważności uchwał Zwyczajnego Walnego Zgromadzenia Akcjonariuszy spółki (...) S.A. w P. z dnia 18 lipca 2014 r., kontynuowanego po przerwie w dniu 18 sierpnia 2014 r. w sprawie podwyższenia kapitału zakładowego o kwotę 99 999,62 zł z jednoczesnym wyłączeniem prawa poboru dotychczasowych akcjonariuszy spółki w całości, a także w sprawie zmiany § 5 statutu spółki poprzez:

1. zawieszenie postępowania rejestrowego dotyczącego wpisu zmian na podstawie tychże uchwał, toczącego się przed Sądem Rejonowym Poznań - Nowe Miasto i Wilda w Poznaniu Wydział VIII Gospodarczy KRS w sprawie VIII Ns Rej KRS (...) do czasu prawomocnego zakończenia postępowania toczącego się przed Sądem Okręgowym w Poznaniu pod sygn. IX GC 1052/14;
2. zakazanie pozwanej spółce unieważniania dotychczasowych dokumentów akcji o numerach od 1 do 5000 i wydawania w ich miejsce nowych do czasu prawomocnego zakończenia postępowania toczącego się przed Sądem Okręgowym w Poznaniu pod sygn. IX GC 1052/14.

W uzasadnieniu tego postanowienia wskazał, że pozwem z dnia 18 września 2014 r. powód wytoczył przeciwko pozwanej powództwo o stwierdzenie nieważności uchwał Zwyczajnego Walnego Zgromadzenia Akcjonariuszy spółki (...) S.A. w P. z dnia 18 lipca 2014 r., kontynuowanego po przerwie w dniu 18 sierpnia 2014 r. w sprawie podwyższenia kapitału zakładowego o kwotę 99 999,62 zł z jednoczesnym wyłączeniem prawa poboru

dotychczasowych akcjonariuszy spółki w całości oraz w sprawie zmiany § 5 statutu spółki ewentualnie o uchylenie w/w uchwał.

Powód wskazał, że spółka (...) Spółka Akcyjna z siedzibą w P. jest reaktywowanym podmiotem przedwojennym. Wpis Spółki do KRS nastąpił w dniu 7.05.2013 r. pod nr (...). Z informacji ujawnionych w KRS wynika, że kapitał zakładowy Spółki wynosi 0,50 zł i dzieli się na 50 akcji o wartości 0,01 zł każda. Przed 1 września 1939 r. kapitał akcyjny Spółki wynosił 500 000 zł i podzielony był na 5 000 akcji na okaziciela, po 100 zł każda. Jedna akcja uprawniała do 1 głosu. Skarb Państwa jest właścicielem 1000 sztuk przedwojennych, zarejestrowanych i ważnych akcji na okaziciela o numerach od (...) do(...).

Na dzień 18.07.2014 r. zostało zwołane Zwyczajne Walne Zgromadzenie pozwanej spółki z porządkiem obrad przewidującym podjęcie uchwał m.in. w sprawie podwyższenia kapitału zakładowego o kwotę 99 999,62 PLN, z jednoczesnym wyłączeniem prawa poboru w całości.

Skarb Państwa w dniu 10.07.2014 r. złożył posiadane 1000 sztuk akcji na okaziciela o numerach od (...) do (...) do depozytu w siedzibie Spółki.

W dniu Walnego Zgromadzenia, tj. 18.07.2014 r. pełnomocnicy Skarbu Państwa w osobach Pani E. P. oraz Pani B. B. stawili się w miejscu odbycia (...) Spółki. Wówczas zostali poinformowani, iż Skarb Państwa nie został umieszczony na liście akcjonariuszy uprawnionych do udziału w (...). W toku Zgromadzenia Spółki został zakwestionowany tytuł prawny Skarbu Państwa do akcji na okaziciela. Na wniosek Zarządu, (...) Spółki zarządziło przerwę w obradach do dnia 18.08.2014r., aby umożliwić Skarbowi Państwa wykazanie tytułu prawnego do przedmiotowych akcji. Powód pismem z dnia 14.08.2014 r. przekazał Zarządowi Spółki swoje stanowisko w sprawie wykazywania przez Skarb Państwa okoliczności, trybu oraz podstawy prawnej wejścia w posiadanie akcji spółek rejestrowanych przed dniem 1.09.1939 r.

Na kontynuowanym po przerwie w dniu 18.08.2014 r. (...) spółki pełnomocnicy Skarbu Państwa nie zostali dopuszczeni przez Przewodniczącego Walnego Zgromadzenia do udziału w Zgromadzeniu. Przewodniczący Zgromadzenia zakwestionował prawo Skarbu Państwa do wykonywania głosu z posiadanych akcji na okaziciela.

Pozwana też odmówiła wydania Skarbowi Państwa zdeponowanych akcji.

Powód wskazał, że uchwała w sprawie podwyższenia kapitału zakładowego Spółki o kwotę 99 999,62 zł z jednoczesnym wyłączeniem prawa poboru dotychczasowych akcjonariuszy oraz uchwała w sprawie zmiany Statutu Spółki jest sprzeczna z bezwzględnie obowiązującymi przepisami prawa z uwagi na niezgodności z procedowaniem. Skarb Państwa, posiadając 20% głosów, w przypadku dopuszczenia go do udziału w walnym zgromadzeniu, głosowałby przeciwko powyższym uchwałom, jako godzącym w jego interes. Wprawdzie na obecnym etapie, powodowi nie jest znana okoliczność, z jakiej ilości akcji Spółki zostało wykonane prawo głosu na powyższym walnym zgromadzeniu, niemniej w ocenie powoda uzasadnione jest twierdzenie, iż w przypadku dopuszczenia Skarbu Państwa do udziału w walnym zgromadzeniu, nie doszłoby do powzięcia przedmiotowych uchwał. Dodatkowo, odnosząc się do uchwały w sprawie zmiany Statutu Spółki, powód zarzuca jej sprzeczność z art. 402 k.s.h. oraz art. 404 § 1 k.s.h..

W ocenie powoda, wykonanie zaskarżonych uchwał uszczupliło uprawnienia Skarbu Państwa, jako akcjonariusza spółki. Zaskarżone uchwały w przypadku ich wykonania doprowadzą w praktyce do wyeliminowania Skarbu Państwa ze składu akcjonariatu Spółki gdyż w celu wykonania powyższych uchwał Zarząd Spółki wezwał dotychczasowych akcjonariuszy do składania dokumentów akcji o numerach od 1 do 5000 w celu ich unieważnienia i wydania nowych, jednocześnie odmawiając powodowi zwrotu zdeponowanych w dniu 10.07.2014 r. na podstawie art. 406 k.s.h. akcji.

Sąd Okręgowy wskazał na podstawy udzielenia zabezpieczenia oraz na istotną różnicę między uprawdopodobnieniem a udowodnieniem roszczenia.

Mając powyższe na względzie, Sąd Okręgowy uznał, że powód uprawdopodobnił swoje roszczenie. W szczególności przedkładając poświadczone za zgodność z oryginałem zaświadczenie o złożeniu przez powoda akcji spółki (...) S.A.

w P. na okaziciela od numeru (...) do numeru 4000 w spółce na zasadzie art. 406 § 2 k.s.h. wraz z załącznikiem zawierającym zestawienie złożonych akcji oraz pełnomocnictwami dla przedstawicieli Ministra Skarbu Państwa uprawdopodobnił, w stopniu uzasadniającym udzielenie zabezpieczenia, iż jest posiadaczem akcji na okaziciela pozwanej spółki o numerach od 3000 do 4000. Przepis art. 343 § 1 k.s.h. wprowadza zaś domniemanie, że gdy akcja jest na okaziciela, wykonywanie praw wynika z faktu posiadania takiej akcji, a więc posiadacz akcji jest jej właścicielem.

Powód spełnił także warunek polegający na złożeniu akcji na siedem dni przed odbyciem walnego zgromadzenia (art. 406 § 2 k.s.h.) a zatem miał prawo uczestniczyć w Zwyczajnym Walnym Zgromadzeniu Akcjonariuszy pozwanej. Powód zatem wykazał też, że jest legitymowany do wytoczenia powództwo o stwierdzenie nieważności uchwał na podstawie art. 425 § 1 k.s.h. w zw. z art. 422 § 1 k.s.h..

Uprawdopodobnił też, że uchwała w sprawie podwyższenia kapitału zakładowego Spółki o kwotę 99 999,62 zł z jednoczesnym wyłączeniem prawa poboru dotychczasowych akcjonariuszy oraz uchwała w sprawie zmiany Statutu Spółki jest sprzeczna z obowiązującymi przepisami prawa, tj. art. 406 § 2 k.s.h., albowiem powód bezzasadnie nie został dopuszczony do udziału w Zwyczajnym Walnym Zgromadzeniu Akcjonariuszy pozwanej. Nadto uprawdopodobnił, że uchwała w sprawie zmiany statutu pozwanej jest sprzeczna z art. 402 k.s.h. oraz art. 404 § 1 k.s.h., albowiem porządek obrad opublikowany w zamieszczonym wezwaniu Monitorze Sądowym i Gospodarczym nie obejmował punktu dotyczącego zmiany Statutu Spółki.

Powód uprawdopodobnił także interes prawny w uzyskaniu zabezpieczenia. Pozwana podjęła kroki zmierzające do wprowadzenia w życie zaskarżonych uchwał, co uprawdopodobnia ogłoszenie pozwanej w Monitorze Sądowym i Gospodarczym, w którym pozwana wezwała swoich akcjonariuszy do złożenia w siedzibie spółki dokumentów akcji o numerach od 1 do 5000, celem ich unieważnienia i wydania nowych dokumentów akcji, w terminie dwóch tygodni od dnia ogłoszenia niniejszego wezwania, pod rygorem unieważnienia starych dokumentów akcji. W ocenie Sądu, wykonanie zaskarżonych uchwał uszczupliło uprawnienia Skarbu Państwa, jako akcjonariusza spółki, bowiem udział powoda w kapitale zakładowym pozwanej spółki z obecnie posiadanego 20 % spadnie praktycznie do zera.

Brak zabezpieczenia w przedmiotowej sprawie skutkowałby poważnym utrudnieniem jeśli nie uniemożliwiłby osiągnięcie celu postępowania. Nadto należy wskazać, że wskazany przez powoda sposób zabezpieczenia roszczenia nie obciąża pozwanej ponad potrzebę, albowiem w razie uznania powództwa za bezzasadne przedmiotowe zabezpieczenie upadnie a postępowanie rejestrowe zostanie podjęte.

Na postanowienie to zażalenie wniosła pozwana zarzucając mu naruszenie przepisów postępowania mające istotny wpływ na wynik sprawy, polegające na: naruszeniu art. 730¹ k.p.c. poprzez bezpodstawne przyjęcie, że powód uprawdopodobnił roszczenie oraz posiada interes prawny w udzieleniu zabezpieczenia; naruszeniu art. 755 § 1 pkt 1 k.p.c. poprzez nieprecyzyjne oraz nieadekwatne oznaczenie sposobu zabezpieczenia roszczenia; naruszenie art. 423 § 1 k.s.h. poprzez zawieszenie postępowania rejestrowego, pomimo, że zawieszenie postępowania rejestrowego może nastąpić wyłącznie przez sąd rejestrowy po przeprowadzeniu rozprawy, czego sąd rejestrowy nie uczynił, a postępowanie zostało zakończone;

Nadto zarzuciła naruszenie przepisów prawa materialnego polegające na błędnej wykładni art. 358 k.s.h. poprzez przyjęcie, że unieważnienie dokumentów akcji wpływa na byt prawny prawa podmiotowego akcjonariusza.

W konsekwencji wniosła o zmianę zaskarżonego postanowienia poprzez oddalenie wniosku o udzielenie zabezpieczenia w całości oraz zasądzenie od powoda na rzecz pozwanej kosztów postępowania przed Sądem II instancji, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych ewentualnie o uchylenie zaskarżonego postanowienia w całości oraz umorzenie postępowania wraz z zasądzeniem od powoda na rzecz pozwanej kosztów postępowania przed Sądem II instancji, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Nadto wniósł o przeprowadzenie dowodu z:

1. postanowienia Sądu Rejonowego w Poznaniu z dnia 7 maja 2013 r. w przedmiocie wpisu do rejestru przedsiębiorców Krajowego Rejestru Sądowego na okoliczność przerejestrowania spółki z rejestru handlowego B do rejestru przedsiębiorców Krajowego Rejestru Sądowego;
2. pisma Ministra Skarbu Państwa z dnia 3 lipca 2014 r. na okoliczność żądania dokumentacji w związku ze Zwyczajnym Walnym Zgromadzeniem pozwanego;
3. listy akcjonariuszy uprawnionych do udziału w Zwyczajnym Walnym Zgromadzeniu na okoliczność warunkowego wpisu powoda na listę akcjonariuszy uprawnionych do udziału w Zwyczajnym Walnym Zgromadzeniu;
4. pisma pozwanego z dnia 24 lipca 2014 r. na okoliczność wezwania powoda do wykazania tytułu prawnego do akcji;
5. dokumentów pełnomocnictwa Pani E. P. oraz Pani B. B. na okoliczność braku umocowania Pani E. P. oraz Pani B. B.;
6. pisma powoda z dnia 14 sierpnia 2014 r. na okoliczność odmowy wykazania tytułu prawnego do akcji przez powoda;
7. pisma powoda z dnia 19 sierpnia 2014 r. na okoliczność odmowy wykazania tytułu prawnego do akcji przez powoda;
8. pisma pozwanego z dnia 2 września 2014 r. na okoliczność wezwania powoda do wykazania tytułu prawnego do akcji;
9. pisma pozwanego z dnia 5 września 2014 r. na okoliczność wezwania powoda do wykazania tytułu prawnego do akcji;
10. pisma powoda z dnia 19 września 2014 r. na okoliczność odmowy wykazania tytułu prawnego do akcji przez Powoda;
11. postanowienia Sądu Rejonowego w Poznaniu z dnia 23 czerwca 2014 r. w przedmiocie wpisu do rejestru przedsiębiorców Krajowego Rejestru Sądowego na okoliczność zmiany stosunków prawnych w spółce uzasadniających unieważnienie dokumentów akcji;
12. ogłoszenia w Monitorze Sądowym i Gospodarczym z dnia 12 września 2014 r. na okoliczność wszczęcia procedury unieważniania dokumentów akcji;
13. uchwały zarządu z dnia 29 września 2014 r. na okoliczność unieważnienia dokumentów akcji;
14. wniosku o opublikowanie ogłoszenie w Monitorze Sądowym i Gospodarczym z dnia 1 października 2014 r. na okoliczność wykonania procedury unieważniania dokumentów akcji;
15. ogłoszenia w Monitorze Sądowym i Gospodarczym z dnia 8 października 2014 r.
na okoliczność wykonania procedury unieważniania dokumentów akcji;
16. postanowienia Sądu Rejonowego w Poznaniu z dnia 24 września 2014 r. w przedmiocie wpisu do rejestru przedsiębiorców Krajowego Rejestru Sądowego na okoliczność skutecznej rejestracji podwyższenia kapitału zakładowego;
17. pism akcjonariuszy do Spółki na okoliczność sporu, co do tytułu prawnego do akcji Spółki;
18. protokół z przekazania akcji Spółki Akcyjnej (...) na okoliczność braku tytułu prawnego do akcji;
19. wniosku o przyznanie kredytu zabezpieczonego m.in. akcjami pozwanego z dnia 15 listopada 1938 r. na okoliczność, że akcje stanowiły przedmiot zastawu w Banku (...) SA;

20. protokołu walnego zgromadzenia akcjonariuszy wraz z załącznikami z dnia 28 maja 1948 r. na okoliczność, że E. K., L. K., A. W. oraz K. K. (1) byli uprawnienie z akcji o nr (...) -4000;

21. protokołu walnego zgromadzenia akcjonariuszy wraz z załącznikami z dnia 7 maja 1949 r. na okoliczność, że E. K., L. K., A. W. oraz K. K. (1) byli uprawnienie z akcji o nr (...) -4000.

W uzasadnieniu wskazała, że powód nie uprawdopodobnił roszczenia i interesu prawnego w udzieleniu zabezpieczenia; charakter udzielonego zabezpieczenia jest nieadekwatny i nieoznaczony a nadto Sąd Okręgowy udzielił zabezpieczenia, które jest ewidentnie niedopuszczalne, a polegało na zawieszeniu postępowania rejestrowego.

Przede wszystkim jednak udzielone zabezpieczenie jest bezprzedmiotowe, ponieważ przed skutecznym doręczeniem postanowienia akcje zostały unieważnione. Natomiast postanowienie rejestrowe zostało skutecznie zakończone odpowiednim wpisem do rejestru przedsiębiorców Krajowego Rejestru Sądowego.

Wskazała także, że powód uzurpuje sobie prawo do akcji Spółki, które bez żadnego tytułu prawnego zostały przekazane powodowi przez Narodowy Bank Polski.

Podkreśliła, że pozwany jest spółką zawiązaną przed 1 września 1939 r. i od chwili powstania ma charakter spółki rodzinnej. Akcje spółki nigdy nie były przedmiotem obrotu.

Rozpoznając zażalenie Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Zażalenie jest zasadne.

Niewątpliwie przepis art. 343 § 1 k.s.h. wprowadza domniemanie, że gdy akcja jest na okaziciela, wykonywanie praw wynika z faktu posiadania takiej akcji, a więc posiadacz akcji jest jej właścicielem. Wykonanie praw z akcji na okaziciela wobec spółki opiera się na podstawie posiadanego dokumentu.

W niniejszej sprawie strona pozwana podnosi, że akcje pozwanej spółki nigdy nie były przedmiotem obrotu i zawsze znajdowały się w kręgu rodziny K. oraz K..

Rzeczywiście w świetle przedstawionych z zażaleniem dokumentów musi budzić wątpliwości uprawnienie powoda do wykonywania praw z akcji będących w jego posiadaniu.

Jak bowiem wynika z nich, jeszcze w latach 1948-1949 prawami z akcji, które znalazły się w posiadaniu powoda dysponowali akcjonariusze E. K., L. K., A. W. i K. K. (1).

Powód mimo szeregu wezwań kierowanych do niego przez pozwaną nie wskazał tytułu prawnego na podstawie, którego miał wejść w posiadanie przedmiotowych akcji. Z protokołu natomiast z dnia 8 lipca 2014 r. wynika, że akcje te zostały przekazane przedstawicielom Ministra Skarbu Państwa z depozytu Narodowego Banku Polskiego. Jednocześnie ze złożonych dokumentów wynika, że przedmiotowe akcje o ówczesnej wartości 100 000 zł stanowiły zabezpieczenie kredytów udzielanych pozwanej spółce w latach trzydziestych XX wieku przez Bank (...).

Zgodnie z powszechną wiedzą na skutek reformy bankowej Bank (...) S.A. na zasadzie art. 25 Dekretu o reformy bankowej z dniem 1 stycznia 1950 r. został zlikwidowany, natomiast wszelkie aktywa i pasywa zostały przekazane na rzecz Banku (...) S.A. Na skutek dalszego wykonywania reformy bankowej aktywa i pasywa Banku (...) S.A. zostały przejęte przez inne banki, w tym Bank (...). Dalej aktywa i pasywa Banku (...) zostały przejmowane odpowiednio przez Bank (...), Narodowy Bank Polski oraz Bank (...). Ostatecznie Bank (...) uległ likwidacji, a wszelkie jego aktywa i pasywa zostały przejęte przez (...) oraz Narodowy Bank Polski.

Fakty powyższe w sposób istotny podważają domniemanie wskazane na wstępie niniejszych rozważań a w konsekwencji istnienie legitymacji czynnej powoda w niniejszym postępowaniu.

Niezależnie od powyższego zgodzić się trzeba z żalącą, że mające – według pozwu – reprezentować na Walnym Zgromadzeniu Spółki (...) i B. B. nie miały uprawnienia do reprezentowania na nim Skarbu Państwa. Pełnomocnictwa udzielił im Sekretarz S. w Ministerstwie Skarbu Państwa Z. G., który sam zgodnie z udzielonym mu notarialnym pełnomocnictwem Ministra Skarbu Państwa, był umocowany jedynie do wykonywania praw z akcji spółek, w których udział w kapitale zakładowym Skarbu Państwa nie przekraczał 15%.

Tymczasem według twierdzeń pozwu Skarb Państwa dysponował w kapitale zakładowym pozwanej pulą 20 % akcji. Oznacza to, że powód nie może być uznany za osobę bezzasadnie niedopuszczoną do udziału w walnym zgromadzeniu (art. 422 § 2 pkt 3 k.s.h.) a więc uprawnioną do wytoczenia powództwa o stwierdzenie nieważności podjętych uchwał (art. 425 § 1 k.s.h.).

Wobec powyższego roszczenie powoda nie może być uznane za dostatecznie uprawdopodobnione.

Jak zasadnie wskazał Sąd I instancji rozwiązanie przyjęte w przepisie art. 730¹ k.p.c. wprowadza tylko dwie podstawy zabezpieczenia. Są nimi uprawdopodobnienie istnienia roszczenia, które ma być zabezpieczone oraz interes prawny w uzyskaniu zabezpieczenia. Dla uwzględnienia wniosku podstawy te winny występować łącznie. Brak jednej z nich uzasadnia oddalenie wniosku.

Powyższe zwałania Sąd Apelacyjny od rozważania pozostałych zarzutów podniesionych w zażaleniu.

Wobec powyższego Sąd Apelacyjny na podstawie art. 386 § 1 k.p.c. w zw. z 397 § 2 k.p.c. orzekł jak w punkcie 1 postanowienia.

Zgodnie z art. 108 § 1 k.p.c. sąd rozstrzyga o kosztach w każdym orzeczeniu kończącym sprawę w instancji. Przewidziana jednak w art. 745 k.p.c. reguła, że o kosztach postępowania zabezpieczającego sąd rozstrzyga w orzeczeniu kończącym postępowanie, ma przede wszystkim to znaczenie, że tego rodzaju koszty należy traktować jako element składowy kosztów postępowania w sprawie, w której został wydany tytuł zabezpieczający. W konsekwencji o zasadzie zwrotu kosztów postępowania zabezpieczającego rozstrzygają przepisy art. 98-110 k.p.c., regulujące zwrot kosztów procesu. W świetle tych przepisów decydujące znaczenie dla orzekania o zwrocie kosztów procesu, a zatem także orzekania o kosztach postępowania zabezpieczającego, ma ostateczny wynik sprawy (art. 98 § 1 k.p.c.).

Jan Futro Andrzej Daczyński Piotr Górecki